
Telefoonlijn met het onbekende

Een interview met het medium Karel van der Nagel door Dick Sinnige

Al in het eerste Adressen Collectief uit 1976 (Bres 61) maakten wij gewag van de Orde Der Verdraagzamen, die met Karel van der Nagel als mediamieke spreekbuis bijeenkomsten organiseerde in Den Haag, Hilversum, Arnhem, Amsterdam, Rotterdam en Antwerpen.

Zo trefzeker als de uitspraken van de stemmen van gene zijde waren, zo helder en onthullend zijn de antwoorden van het inmiddels gepensioneerde medium op de vragen die Bres hem stelt. Een unieke figuur aan het woord, die met humor weet te spreken over zijn werkzaamheden.

Jarenlang praten in mijn slaap

In het Pleintheater aan het Sajatplein te Amsterdam zie ik het medium Karel van der Nagel in trance gaan. Na een halve minuut concentratie spreekt hij in volzinnen, die in grote samenhang naar buiten stromen. Ik ben verbijsterd door de schoonheid van de taal; wat is hier aan de hand? Aan het eind van de avond vraagt Karel, of in feite de geest in hem, de toehoorders drie woorden, waaruit ter plekke een gedicht te voorschijn wordt getoverd, instant poetry in concreto.

Een tekstfragment:

'Het levende Licht moet worden aanvaard als de kracht waaruit wij voortkomen. Zoals de sterren aan de hemel schrijven welke kracht zal heersen, zo schrijft in ons het eeuwige Licht het doel waartoe wij bestemd zijn. Alle doel is eenvoud. Uit de veelheid der waarden wordt de Ene Waarheid geboren. Ondanks de veelheid der sterren regeert de zon. Vertrouw op het Licht in u. Tracht niet het te zien, want wie schouwt in de zon wordt erdoor verblind, doch zie rond u hoe het Licht leeft in alle dingen en gij zult sterk zijn uit het Licht.'

Ik maak een afspraak met de heer Van der Nagel voor een interview dat balanceert op het paradoxale koord tussen enerzijds het hemels goddelijke en anderzijds het aards nuchtere, bij uitstek het terrein van de humor. Zijn bejaardenflat kijkt uit over de daken van Den Haag Hollands Spoor. We drinken koffie.

Wanneer hebt u ontdekt dat u mediamiek bent?

'Kort na de oorlog. Er heerste verveling, het was dansen op straat of thuiszitten met kruis en bord. Daar kwamen gekke dingen uit. We hebben er een hypnotiseur bij gehaald; hij nam me later mee naar zijn huis. Hij had aardig wat verschillende dingen onder de kurk, wat in die tijd bijzonder was, en hij had een leuk tafelbiljartje staan. Toen hij zei: "Heb je elke week een avondje voor me?", zag ik dat als vrije jongen wel zitten. Ik werd in een troonzetel gevlijd tussen een hoop oude dames. Hij bleek van plan te zijn er een seance van te maken. Ik wou de man ook niet helemaal voor gek laten staan, dus ik liet hem zijn gang gaan. Ik ben toen een uurtje bezig geweest. Ik geloofde er zelf geen pest van, hoor. Maar goed, ik schijn er interessante dingen gezegd te hebben. Ik heb dat een tijdje gedaan. Er was een heel leuk gezin bij; ze stonden op het punt van echtscheiding. En verdomme, die lui die vonden mekaar terug, naar aanleiding van wat er gezegd is. Ik dacht: er zit toch wat in. Ik weet zelf niet wat er gezegd is, mijn beroep is geweest: jarenlang praten in mijn slaap, dan weet je ook niet wat je gezegd hebt. Toen die mensen zo bij elkaar terugkwamen, ben ik me er werkelijk ernstig mee gaan bezighouden. Langzaam maar zeker kwam er een groep om me

heen die tamelijk groot was, dat is de Orde Der Verdraagzamen geworden. Ik ben ermee doorgegaan, ik zag er meer goed dan kwaad uitkomen. Om eerlijk te zijn: ik geloof nou ook wel dat het geesten zijn, maar zeker ben ik er nog steeds niet van.'

Wat zou het dan kunnen zijn? Is het dat de trance u in een stemming brengt waarin u vanuit de vrijheid kunt spreken?

Ik weet het niet. In ieder geval speelt mijn eigen onderbewustzijn een grote rol, bijvoorbeeld in de stopwoordjes die ik gebruik. Aan de andere kant: ik spreek geen vloeiend Frans, maar ik zie wel kans om in Brussel in uitstekend Frans een hele avond vol te kletsen. In een groep zat een man die heel lang als attaché in Japan had gezeten. Die vroeg mij, als test waarschijnlijk, iets over een bepaald leerdichtje. Hij zei het in het Japans op. Ik zeg: "Ja, u zegt het niet helemaal goed, want het is zo en zo." En ik spreek geen Japans, hoor, geloof me. Ik zeg tegen hem: "Ik vraag me alleen af waarom u de vraag stelt, want u hebt boven een bibliotheek. Op de eerste rij, in het zoveelste deel, staat op bladzijde zoveel dat en dat. En op bladzijde zoveel, van het zoveelste boek op rij vier, staat dat en dat. En als u die twee combineert, dan hebt u de verklaring." Ik heb me rot gelachen. Die vent die stormde naar boven. Ik dacht eerst dat ie nijdig was. Want je komt weer bij, je wacht op je koppie koffie en je steekt je sigaretje op en dan stormt er ineens eentje weg of ie de koorts heeft. Hij kwam terug, hij had het gevonden.'

Genezing op afstand

Kijk, als ik een goed resultaat wil hebben, dan moet ik in een seance mijn eigen zelfbewustzijn helemaal uitschakelen. Je speelt voor telefoonlijn met onbekenden. Je bent dus middel en je betekenis ontleen je aan het gebruik dat anderen van je maken.

Onderwijl heb ik weleens karweitjes. Ja, zijn het dromen, is het echt? Ik heb eens een keer in een vliegtuigje gezeten dat een ongeluk kreeg. Dan is het gek: je ziet het ding naar beneden vallen, terwijl de mensen schijnbaar nog met dat vliegtuig doorvliegen. Dan moet je ze duidelijk maken dat ze daar beneden liggen. Of je komt eens een keer bij een sterfbed terecht. Dat is dan iemand die kennelijk geen familie of vrienden heeft om hem op te halen. Die moet je dan wakker maken om hem duidelijk te maken dat er nog anderen zijn: "Kijk om je heen."

Ik kan gedurende de trance ook rustig kijken hoe het er thuis uitziet. Dat is een trucje dat ik op kostschool geleerd heb. Het eerste jaar had ik verschrikkelijk veel heimwee. Zo kon ik rustig thuis gaan kijken, ik kon alleen de mensen niet wakker krijgen. Ze waren in die tijd verhuisd en toen ik langskwam wist ik precies waar de zakdoeken lagen toen iemand erom vroeg. Dat vonden ze griezelig. Dus ik had wel al vroeg ervaring op dat terrein, maar ik heb het nooit serieus genomen, voor mij was het heel normaal.

Er was een dispuut in Gent over genezing op afstand. Ze dachten niet dat het kon. Ik zei: "Waarom zullen we het niet een keer proberen?" De rector van de groep, als ik het goed heb, koos een oude man uit. Die lag al zeven maanden apathisch in bed; ze moesten hem voeren, hij deed niks meer zelf. Hij woonde zestig kilometer van ons af. De groep werd gevraagd zich de patiënt zo goed mogelijk voor te stellen. In de pauze werd er ter controle gebeld. Wat bleek? Om ongeveer kwart voor negen hadden we de proef gedaan, om tien voor negen had die patiënt een boezeroen aangetrokken, een broek en een paar sloffen. Hij zat nu bij de totaal verbouwede visite, onder het genot van een pint bier en een sigaar te kletsen! Ik heb later nog eens geïnformeerd: de man is niet teruggevallen in zijn apathie. Als de kracht sterk genoeg is, dan kunnen er blijkbaar wonderen op afstand plaatsvinden.'

Karel wijst met zijn arm naar de zijmuur van zijn kamer: 'Als je hier deze muur tot boven aan toe vol zet met alle gebonden delen, ook seances over politiek en economie, dan heb je

ongeveer een derde van het totaal van wat is vastgelegd. Wat dat betreft vind ik het erg jammer dat ik niet per woord betaald ben. Ik heb jaren gehad waarin ik 320 avonden per jaar deed, daarna heb ik wat gas teruggenomen.

Nu, op mijn 73ste, ben ik aan het aftrainen, af en toe doe ik nog een avond. Het is mijn beroep geweest, ik heb er veertig jaar van geleefd. Eerst van wat de collectes opbrachten, later van een redelijk salaris. Van de restanten heb ik nu een leuk pensioentje. Dan leef je toch lekker! Ik was werknemer, de hele bliksemse boel, inclusief de sociale zorg, was geregeld door de koninklijk goedgekeurde Vereniging van de Orde Der Verdraagzamen. Dat is ook nog een geintje geweest; ze moesten reglementen en statuten hebben. Daar zaten ze over te OH-en. We hebben toen maar een seance belegd; de seance heeft twee uur geduurd. Daarin heeft de geest de statuten, de beginselverklaring en het reglement gewoon gedicteerd. En zoals de goeie gelovigen dan zijn: ze hebben het uitgetikt en voor goedkeuring ingestuurd. Er is één woord in veranderd, ze moeten iets doen, nietwaar, om te laten zien dat ze d'r geld waard zijn. En dat is zonder meer onmiddellijk verder gegaan voor koninklijke goedkeuring. Is dat een mop of niet? Zij hadden er drie weken over vergaderd. Ik kom er, ik draai gewoon in trance het hele geval af, en klaar! Dat is werkbesparend.

Het blijkt dat een groep met dezelfde naam vroeger ook al heeft bestaan, onder andere in Amsterdam in 1917 en in Den Haag in 1928, tenminste, daar hebben we blaadjes van. We hebben uit Soerabaja ook geschriften met "De Orde Der Verdraagzamen" zonder meer in de kop. De huidige orde wilde een insigne hebben; ik zei: "Dan moet je een sterretje hebben, zo en zo..." Ze gingen met het ontwerp naar Amsterdam. Daar zat een oude zilversmid en die had nog een stansvorm voor die speldjes. Hij zei dat hij ze in 1917 gemaakt had. Er is dus al wel wat geweest en ik ben daar in gevallen. En waarom dat nou de Orde Der Verdraagzamen is gaan heten weet ik niet, vermoedelijk dat iemand heeft gezegd tijdens de lezing: "Wij, sprekers van de Orde Der Verdraagzamen."

Een aantal jaren geleden heeft de geestelijke Orde Der Verdraagzamen gezegd: "Wij hebben wat we zien als onze taak, het doorgeven van voorlichting en denkbeelden, voltooid. Wij gaan een nieuwe fase in." Maar om het medium niet voor gek te laten staan, ze hadden natuurlijk een veel mooiere uitdrukking, "blijven ze ter beschikking staan met een beperkt sprekerskoor."

Ik heb gehoord dat de Witte Broederschap de werkzaamheden van de Orde Der Verdraagzamen heeft overgenomen. De Witte Broederschap schijnt het licht zelf voorop te stellen, ongeacht de directe gevolgen voor de mensen als zodanig.

'Dat klinkt nog wel aanvaardbaar. Ik weet van die witte Broederschap heel weinig af, ofschoon ik denk dat ik weleens een paar van die gasten heb meegemaakt. Als je weet dat het leven niet eindigt, als iemand doodgaat; wanneer je weet dat je alle ervaringen die je hier hebt opgedaan kunt omzetten in kennis ten aanzien van wat je wel en wat je niet wilt, waarom zou je je dan over de ellende van de mensen druk maken? Dan denk je: nou ja, een vloedgolfje meer of minder, wat geeft het? Ja, een stel dooien, nou, die komen wel bij ons, en dan leren ze wel weer. Wij mensen ontwikkelen onze gevoeligheden op grond van pretenties die eigenlijk geen zin hebben. Ik denk dat drie kwart van onze wereld illusie is. Aan de andere kant: ik moet me aan die illusie houden, want als ik zeg: Rood is alleen een andere weerkaatsing van het licht dan groen, dus het is hetzelfde licht, en ik rij door, dan heb ik niet alleen een bekeuring aan m'n broek, maar waarschijnlijk nog een total-lossje op de koop toe.'

Je moet de codes natuurlijk respecteren, anders is de sociale verwarring compleet.

'Juist. Goed, ik heb een girorekening, dus geld dat er niet is gebruik ik om dingen te betalen die er wel zijn. Dat is toch waanzin? Maar ja, als wij van niets kunnen leven, nou best. Het

hele ruilmiddelensysteem is nog wel reëel, zolang het om geld gaat met een vaste waarde, zoals goud, zoals de Romeinen hadden. Maar nu wordt er gewerkt met muntkoersen, terwijl die munten er niet eens meer zijn. Ik heb een paar lappies in mijn zak, dat is waar. Maar als ik ze nou goed bekijk, wat zijn ze waard? Ze zijn net goed genoeg om m'n achterwerk mee af te veegen. Maar zolang als dat getalletje erop staat en de handel er iets voor geeft, kan ik ermee naar de banketbakker. Het zijn allemaal onderlinge afspraken.'

De Steravonden die u hebt gehouden zijn befaamd. Er wordt van gezegd dat er telkens weer een hogere geest doorkwam die een volgende aankondigde, die telkens weer verder en dieper ging.

'Dat is in feite een kwestie van een suggestieve opbouw, waarbij de mensen steeds meer los worden gemaakt van zichzelf, en dat culmineert in een uitbarsting van energie. De mensen worden steeds meer in een bepaald idee gebracht en dan wordt er een soort ritueel opgevoerd, dat per keer verschilt. Dan gaan die mensen naar huis met een gevoel van kracht of van belevingen die uit de tekst helemaal niet blijkt. Een Steravond is koordansen boven de waanzin, zonder gekheid. Als je probeert erbij te zijn, er spelen energieën, man, daar heb je geen idee van: het is te groot. Het is een zuiging als bij zo'n trechter, zo'n tornado. Als je erin gegrepen wordt, kom je niet meer los. Je moet afstand houden en aan de andere kant kun je niet zo ver van je lichaam af als normaal, omdat die levensverbinding in stand moet blijven, die moet veel sterker zijn. Het is zoiets als in een satelliet zitten en dan de aarde onder je door zien draaien. Dan heb je wel een idee dat het de aarde is, maar kun je nou nog zeggen: wat gebeurt er in Den Haag?'

Raakt u wel eens vanzelf in trance, zonder dat u er controle over hebt?'

'Ik heb dat in het begin gehad en ik heb er een rem op gezet. Als ik het voel aankomen, dan ga ik prompt over op iets anders: wandelen, TV kijken of zoiets, want ik wil de baas zijn. Dan ontwikkel je het zo ver dat je automatisch alles afwijst, behalve wanneer je het toelaat. Ik heb een simpel systeem om me in te stellen. Het is een simpel gedachtenbeeld, maar met een gevoel erbij. Als je dat hanteert, dan heb je een bepaald niveau waaruit die boodschappen komen. Zo'n gedachtenbeeld is bijvoorbeeld een vijver, of een boom in de wind, of voor mijn part mijn kat die zich zit te wassen. Het zijn heel eenvoudige beelden, maar daar zit dan iets bij van openheid, van vrede. Ik weet niet of je weleens aan zee heb gestaan zo tegen de avond. Dat je denkt: dadelijk begint de zon te sissen. Als je dan kijkt als er niet te veel mensen zijn en dat weerkaatst en die glinstering zit in het water, ja man, dan is het net of je naar die zon toe drijft. Zo'n gevoel krijg je er dan bij. Je verliest jezelf in iets.'

Ziet u wel eens geesten of schimmen?'

'Als ik het nu zie, dan kan ik het automatisch uitschakelen. Ik heb het hier een keer gehad op de Hofweg. Ik stond bij de tramhalte met een oude heer te praten, nog met een vadermoeder en zo. Op een gegeven moment denk ik: God, ik zie de haltepaal door die vent heen. Iedereen stond naar me te kijken: Wat staat die vent daar in z'n eentje te kletsen? Ik ben maar gauw naar de volgende halte gelopen, voordat ik in het gekkenhuis terecht zou komen. Ik zie wel eens dingen, maar helderziendheid is niet mijn vak. Ik zat een keer in de trein naar Arnhem. Er kwam een grietje binnen, ze had voor mijn gevoel een zwarte wolk om zich heen, zo somber, ze leek op het punt te staan een zelfmoord te begaan. Ik ging naar haar toe en zei: "Wat er in Amsterdam is gebeurd is wel vervelend, maar het is afgelopen, accepteer het. En thuis zullen ze niet boos zijn. En bovendien: ik zie u van de zomer wel weer ergens in de horeca zitten in Valkenburg." Hoe ik aan die idioterie kom weet ik ook niet, maar dat grietje klaarde helemaal op. Ze viel me om m'n hals: "Als u er niet geweest was, dan weet ik niet wat er was gebeurd!" Maar dat zijn stuntjes, daar moet je ontzettend mee uitkijken, want de een is er wel van gediend en de ander niet. In zo'n

noodgeval doe ik het, maar ik ben niet een type man om te gaan zeggen: "O, ik heb een boodschap van uw overleden man. Het gaat hem goed." Vooral omdat ik dan bij mezelf denk: je hebt nou wel het gevoel dat je dat moet zeggen, maar voor hetzelfde geld zit hij thuis om de benen warm te houden.'

Is voor u de grens tussen leven en dood doorzichtiger geworden?

'Voor mij bestaat die grens niet. Voor mij is het een feit dat ik met doden heb gepraat, in een zeg maar uitgetreden toestand. Mijn vrouw is al jarenlang dood, maar ik weet hoe het met haar gaat. Als ze door een fase heengaait, dan hoor ik ervan. Dat heb ik met anderen ook, dat vind ik wel prettig. Je wordt ermee geconfronteerd op de gekste manieren.

Ik was een jaar of twee, drie. Ik was aan het spelen op een binnenplaatsje. Er was een ander aan het bellenblazen, en ik wou die bellen pakken. Ik viel achterover, in een verdiepte ruit voor de kelder. Ik ging door de ruit heen, ik had op het beton terecht moeten komen. Er ging natuurlijk een kreet van ontzetting op. Mijn moeder kwam naar beneden. Het is een val geweest van ongeveer drie meter, ik hing een halve meter boven de betonnen vloer, omgekeerd aan een spijker. Ik had wel een glaswond in m'n hoofd, maar ik mankeerde verder niets. Ze zei: "Was je nou niet bang?" Ik zei: "Nee, de witte juffer was toch bij me?" Later ben ik erachter gekomen dat die witte juffer een zuster van mijn moeder was, die al overleden was voordat ik geboren werd. Als dat niet echt is, hoe kan dat dan? Als kind weet je toch niks van die rotzooi af? Als je er dan zo mee wordt geconfronteerd, dan zeg je: er moet een leven na de dood zijn. En dat leven na de dood houdt kennelijk in dat je dan ook nog allerhande dingen kunt doen.'

Wees maar vrij

Karel kijkt zijn flat rond: 'Op het ogenblik zit ik hier op de slijtage, zoals je ziet. Voorlopig heb ik nog lol in m'n leven en zolang als dat is, hoef ik niet te verkassen. Maar wanneer ik doodga, nou ja, dan gaan we ergens anders wel weer verder. Een persoonlijk geloof, maar voor mij is het klaar. Ik ben tamelijk reëel en ik weet waar de beperkingen liggen. Als ik al die geloven zie en ik hoor die mensen preken, dan valt me voortdurend op dat God alles zegt wat die mensen goed vinden. Dus ik neem aan dat het die mensen zijn, dat het God niet is. Zoals onze vriend Henri, die vaak doorgekomen is, zei: "Een dominee is iemand die zo vaak Gods woord spreekt, dat ie denkt dat elk woord dat ie zegt van God komt." Ik ben daar niet op.

En al die sektes: ze weten het zo goed. Ze doen misschien goeie dingen en misschien zijn ze voor sommige mensen wel nodig. Maar ja, als ik zonder krukken kan lopen, dan ga ik toch niet met krukken lopen? Mijn idee: wees maar vrij. Dat wil nog niet zeggen dat ik niet in God geloof. Het is gewoon dat ik al dat geouwehoer niet moet hebben. Dan komt er weer zo'n paus op z'n knietjes vallen, de grond kussen. Altijd maar afwachten of ie nog eens een keer een hondedrol treft. Dat is toch show, het is een ritueel, verder niks. Moet ik dan zeggen dat die man zo nederig is? Als je dan hoort hoe hij zijn ouderwetse visie voortdurend aan iedereen probeert op te leggen. Ik weet niet, soms ben ik uiterst rechts, soms ben ik uiterst links, maar ik geloof dat ik diep in mijn hart een soort anarchist ben. Zolang als je vastzit aan een systeem, durf je niet te denken.

Ik heb Krishnamurti een keer ontmoet. Er waren mensen die hem kenden, die hadden een afspraak geregeld. Hij gaf een lezing in de Kleine Zaal van het Concertgebouw. Ik heb een halfuurtje in steenkolenengels, en hij in goed Engels, tegen hem aan staan poekelen. Hij heeft gezegd dat ik moest blijven zoals ik was, maar vooral niet moest denken dat ik de oplossing voor alle dingen had: "De dingen lossen zichzelf op, dat kan een mens niet doen." Ik vond het best. Hij was heel toegankelijk en zeer geïnteresseerd in wat ik deed. Hij ging zich voorbereiden: "Ongeveer een kwartier voordat ik begin ga ik me concentreren." Ik zat

daar dus in dat zaaltje en er werd gewauweld bij het leven, maar het gekke was, op het moment dat hij zich begon te concentreren flauwe het af en vijf minuten voordat hij binnenkwam, was de hele zaal doodstil. De sfeer was veranderd, dat heeft op mij de meeste indruk gemaakt.

Ik heb zelf altijd alle komedie en alle belangrijkheid eraf gegooid. De afstemming maak ik van tevoren in orde, dus dat zit goed. Een van de sympathiekste dingen van de Orde is dat ze altijd beginnen met: "Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar. Denk zelf na." Het is: bekijk het ook eens op deze manier. Ik denk dat het voor heel veel mensen moeilijk zal zijn die krakende machinerie eindelijk eens op gang te brengen. Toch moet je zelf denken en je zelf een oordeel vormen. Is God eigenlijk niet de naam die wij geven aan het onkenbare? En als je het onkenbare hebt, hoe kan een Kerk of een sekte dan uitmaken wat het onkenbare wil?

Kent u persoonlijk veel figuren uit de geestenwereld?

Er zijn figuren die ik meen te kennen. Zijn ze echt? Ik weet het niet. Maar als het droombeelden zijn, dan zijn het in ieder geval droombeelden die je altijd weer aantreft, die een eigen karakteristiek hebben, die een eigen reactiemaniër hebben en die schijnbaar ook eigen werkzaamheden verrichten. Er zijn er een hoop bij, die lijken nog het meest op een nylon nachtjapon van een dame aan de lijn. Dat is een witte wappering en het straalt wat en daar kun je mee converseren. Het is een idee van een beweging, een beweging die spreekt.'

Hoe klinkt dat, zo'n stem?

'Ik geloof niet dat het klank heeft, eigenlijk. Het speelt zich in jezelf af, joh. Je hoort 't van binnen, maar het brengt een indruk mee. Bijvoorbeeld van vriendelijkheid; de een die is wat scherper, de ander is wat zachter. Er zijn wel wat verschillen, maar wat je in je eigen hoofd hoort, dat heeft geen klank. Er is er een bij, als je die daar ziet rondlopen, dan denk je: dat is opoe. Ze heeft een kapoethoedje op d'r harsens. Ze ziet er wat oud uit, met haren naar achteren in zo'n knotje. En dan heeft ze zo'n zwart geval aan met allemaal ribbels erin. En daarvoor zo'n geruit schort, en een lange rok. Maar ja, dat mens ziet er natuurlijk niet zo uit, die heeft er ooit zo uitgezien. En ze vindt het makkelijker om dat beeld dan maar te projecteren, om herkenbaar te zijn.'

Dus eigenlijk is het vormloos, maar het neemt een vorm aan om te kunnen communiceren, zichtbaar te zijn.

'Het is vormloos, klankloos; het is een lichtend niets. Op het ogenblik dat je daar contact mee opneemt, dan drukt het zich uit op jouw niveau van herkenning. Dus hoor je, zie je, maar het is niet horen en zien. Het is alleen een indruk die je wordt gegeven, opdat dat deel waarmee je bezig bent voor jou aanvaardbaar is. Je hebt altijd met vertalingen te maken. Je hebt nooit te maken met de essentie. Want die essentie als je daarmee te maken hebt, ja... Ik ben wel eens een paar keer, voor mijn idee, in zo'n toestand geweest. Het is eigenlijk niets, niets en nog eens niets. Aan de ene kant heb je het gevoel dat je ontzettend veel leert, aan de andere kant weet je niet wat je geleerd hebt. Maar je hebt een enorm gevoel van blijheid als je wakker wordt. En ergens een beetje heimwee; je zou het nog wel een keer willen hebben, weet je wel. Maar beter kun je dat niet omschrijven, man. Het beroerde is: de psychologen kunnen psychische processen nog niet eens goed omschrijven. En nu moet jij een totaal andere wereld om gaan zetten in iets dat begrijpelijk is?

Ik lag een keer in bed, met gigantisch liefdesverdriet, en opeens was er een gouden licht in en om me heen. Het was van een geweldige gelukzaligheid en het bleef maar doorgaan. Dit doet me denken aan dat "lichtend niets".

Ja, het is de beste manier om het uit te drukken. Want het is er eigenlijk wel en het is er niet, als je begrijpt wat ik bedoel. Maar het is zo stralend, zo doordringend, daar zijn geen woorden voor. Het is alsof je een waterdruppel bent die even in de zee terechtkomt. Je deint mee en je ervaart een hele oceaan. Nou ja, en dan breekt het golfje, en dan lig je weer op het zand, hè?’

Nuchter blijven

Hebt u het nooit moeilijk gehad met het verschil tussen beide ervaringswerelden?

‘Nee, ik heb altijd geprobeerd een heel directe scheiding aan te brengen tussen wat ik doe als ik werk, en wat ik ben wanneer ik niet werk. Je verricht een taak, goed, maar op het ogenblik dat de timmerman denkt dat ie van hout is, dan voert ie helemaal geen pest meer uit. Ik denk dat het zo is dat we eigenlijk goddelijk zijn. Maar per slot van rekening, het is misschien een vies voorbeeld, maar je hand gebruik je ook om je reet af te veggen. Dan kun je niet zeggen: die hand is vies. Het is deel van het lichaam, die hand doet een taak die voor het geheel belangrijk is.

Ik denk dat wij een soort uitstulpsels van het goddelijke zijn. Een soort poden, dat zijn de uitsteeksels die bijvoorbeeld amoeben produceren om een prooi te vangen. Wanneer je afgezonderd bent van het hele bewustzijn, dan ontstaat wat wij noemen persoonlijk bewustzijn of persoonlijkheid. Zolang wij die functie hebben, is die persoonlijkheid met haar beperkingen aanwezig, want die wordt bepaald door de functie. En dat die functie dan menselijk niet verklaarbaar is, ja, wij weten niet hoe dat geheel samenwerkt. Of moet jij tegen de onrust² vertellen hoe de grote wijzer beweegt? Dat gaat niet. Hoewel, tegenwoordig met de moderne handel kan ik me nog voorstellen dat je ijskasten verkoopt aan Eskimo’s, omdat je er in de winter zo lekker warm in kunt zitten.

Je moet gewoon een beetje nuchter blijven en zien waar het eigenlijk om gaat: zorg voor jezelf zo goed als je kunt, maar doe het nooit ten koste van een ander. Op de tweede plaats: maak zoveel mogelijk van het leven een lolletje, er zijn er genoeg die er chagrijn van maken. En in de derde plaats: doe alleen de dingen waar je werkelijk in gelooft. Als je die drie punten hebt, dan heb je een gelukkig leven. Dat heb ik gehad.’

Een van de poezen kruipt bij Karel op schoot en klimt omhoog, het lijkt me een goed moment om het interview af te sluiten: ‘Ik dank u voor uw concrete antwoorden op mijn vragen. U hebt direct de koe bij de horens gevat.’

‘Ja, dat komt omdat ik nog niet geleerd heb hoe ik ze melken moet.’

Lachend nemen we afscheid, de heer Van der Nagel gaat wijting voor zijn poezen bereiden en ik neem de trein. Onderweg lees ik de volgende passage uit *De weg door de sferen*³ een in trance doorgekomen tekst:

Wanneer ik in mijzelf goed ben, zo innig goed dat ik gelukkig ben, al is het maar voor een ogenblik, dan straalt die goedheid van mij uit; en al wat rond mij is schijnt haar in te drinken. Het is alsof de planten en bloemen nieuw leven krijgen; of het koper dieper glanst en het kristal fonkelt als een edelsteen. Wanneer ik innig gelukkig ben, dan stralen de ogen van anderen; de mensen zijn knapper, de kleuren zijn feller, de zon schijnt door alle grauwheid heen. En het lijkt mij of ik in een andere wereld binnentreed.

Een sfeer is iets, dat van mij als het ware naar buiten sijpelt en waardoor al dat ongekende en ongenoemde rond mij vorm en gestalte aanneemt. Al wat in mij leeft, al wat ik ben, wordt ten slotte buiten mij herboren in duizenderlei vorm.

Zo scheppen de geesten zich een sfeer. Zo bloeien bewustzijn, de vormwereld en de lichtwereld daaruit op. Zo bloeien uit kleuren en lichten ten slotte de voor de mens

abstracte onbegrepenheden in een grootgoddelijke volmaaktheid op.

Noten:

Uit: *Meesters spraken*, uitgave van de Orde Der Verdraagzamen.

1. Horlogemakersterm. Zwenkwieltje in een uurwerk dat zorgt voor de constante snelheid van de wijzers.

2. Uitgave van de Orde Der Verdraagzamen.